

Dronten, 8 november 2025

Betreft: zienswijze op Stikstofgebruiksnormen en aandachtsgebieden stikstof

De Nederlandse Akkerbouw Vakbond (NAV) wil bij deze graag reageren op de voorgestelde wijziging van de stikstofgebruiksnormen en de aanwijzing van aandachtsgebieden als wijziging van de Urm. Wij wijzen er nadrukkelijk op dat deze zienswijze een aanvulling is op onze zienswijze d.d. 25 augustus 2025 op eerder gepubliceerde onderdelen van het 8^e Actieprogramma Nitraatrichtlijn en zullen waar nodig daarnaar verwijzen.

Wat betreft de stikstofgebruiksnormen:

1. De stikstofgebruiksnormen (verder: N-normen) worden verlaagd in die gebieden waar het grondwater niet voldoet aan de norm van minder dan 50 mg nitraat/l. Daarmee blijven klei- en veengronden buiten beeld. Daar is de NAV het mee eens.
2. De NAV vindt het zeer terecht dat er voor zandgronden onderscheid wordt gemaakt tussen zand-Noord, zand-midden en zand-Zuid. Immers de waterkwaliteit is zeer verschillend in deze drie regio's.
3. De CDM geeft in haar advies duidelijk drie opties aan, nl. alleen uitspoelingsgevoelige AT-gewassen meenemen in de overwegingen, alle AT-gewassen of ook grasland in de regio meewegen. In de nu gekozen gebruiksnormen voor zowel zand-Noord als zand-midden lijkt er een arbitraire keuze te zijn gemaakt, een beetje tussen de adviezen voor alle AT-gewassen en inclusief grasland in. De NAV mist de onderbouwing hiervoor. Bijvoorbeeld: bij meerekenen grasland in regio zand-Noord kan tot 100% van het bemestingsadvies (BMA) worden gegaan, bij alle AT-gewassen tot 78-82% van het BMA. Het ministerie heeft nu gekozen voor 85% of hoger indien het al hoger was. Dat lijkt een willekeurig gekozen norm als compromis maar zonder wetenschappelijke basis. Nu uit het CDM-advies en de ex-ante van de WUR blijkt dat in alle scenario's de norm gehaald zal worden in 2030, dus ook bij meerekenen grasland met een norm van 100% van het BMA, pleit de NAV ervoor om de N-norm gewoon gelijk te stellen aan het BMA. Het argument van weerseffecten wat wordt genoemd snijdt wat de NAV betreft geen hout, omdat de norm zo ruim gehaald wordt dat er genoeg speelruimte is. Iets vergelijkbaars speelt in zand-midden en hoewel de speelruimte daar kleiner is wordt daar juist gesteld dat weersschommelingen geen normoverschrijdingen zullen geven.
4. De NAV vindt het terecht dat op zuidelijk zand het aanwezige grasland wordt meegewogen in de normen voor AT-gewassen. Onze collega's melkveehouders zullen hier niet blij mee zijn, maar zonder grasland mee te rekenen is er in feite geen teelt van AT-gewassen mogelijk op zuidelijk zand. Gezien de gewenste eiwittransitie zou dit een slechte zaak zijn. Het opbrengend vermogen van de gewassen zal direct worden beperkt door de beperking van de N-norm. Daarmee gaat ook de kostprijs omhoog. Bij de nu voorgestelde lage normen zal het ook een grote uitdaging worden om een weerbaar gewas te telen. Dit kan dan weer zorgen voor een verhoogd gebruik van gewasbeschermingsmiddelen om het gewas in de benen te houden. De milieu-impact van de teelt neemt daarmee toe.
5. De NAV was verbaasd te zien dat suikerbieten op zuidelijk zand worden beschouwd als uitspoelingsgevoelig. We missen daarvoor de onderbouwing.
6. Op löss biedt het CDM-advies ruimte om de N-normen iets te verhogen maar daar wordt niet voor gekozen. Het is de NAV niet duidelijk waarom er een andere keuze wordt gemaakt wat betreft meewegen grasland in de verschillende grondsoortenregio's. Het lijkt ons logischer daar een eenduidige lijn in te volgen.

Samenvattend zien wij enerzijds de wil om de normen voor AT-gewassen pragmatisch te benaderen door het aanwezige grasland in de regio mee te wegen, maar anderzijds wordt er per grondsoort-regio verschillend mee omgegaan. Dat zijn dus beleidsmatige besluiten die niet worden ingegeven door een wetenschappelijke basis maar door een wetenschappelijke basis gecombineerd met een beetje 'gevoel'. De NAV zou liever een meer onderbouwde lijn zien. Daarbij pleiten wij voor 100% van het BMA in zand-Noord en zand-midden en minimaal 55% in zand-Zuid. Met de kanttekening dat die 55% in zand-Zuid grote problemen gaat geven bij het telen van weerbare gewassen. Daarbij willen we ook opmerken, dat het scheuren van grasland door de sanering die gaande is in de melkveehouderij en toename van akker- en tuinbouw meer uitspoeling veroorzaakt en daarmee drukt op de waterkwaliteit. Vervolgens worden de gebruiksnormen gekort, waardoor het probleem wordt uitgesmeerd over de hele bestaande akker- en tuinbouw. Dit is een gebrek aan vooruitkijken en integraal denken wat nu direct gevolgen heeft voor de gebruiksnormen, met name op zuidelijk zand. De NAV pleit er voor om andere oplossingen te zoeken.

Wat betreft aandachtsgebieden:

1. In onze eerdere zienswijze d.d. 25/8/2025 hebben wij aangegeven dat wij positief zijn over het vervallen van N-kortingen in gebieden met P-overschrijdingen, maar dat wij ons afvragen waarom nog steeds heel Nederland is aangemerkt als kwetsbaar gebied. Dat willen wij bij deze nogmaals onder de aandacht brengen.
2. De bijdrage van de landbouw aan N in het oppervlaktewater vinden wij nog niet eenduidig zoals benoemd in onze eerdere zienswijze. Wij hebben ook begrepen dat er nu wordt gekeken naar aanpassing van de normen. De NAV vraagt zich daarom af, of de aanwijzing van aandachtsgebieden eventueel nog gecorrigeerd kan worden in 2026 indien nieuwe data daar aanleiding voor geven.
3. Wat de NAV zeer bevreemdt is de niet expliciet benoemde wijziging van de berekening van kortingen op de gebruiksnormen. In de huidige NV-gebieden wordt gerekend met 20% korting t.o.v. de *gebruiksnorm*. Bij de aandachtsgebieden wordt ineens gerekend met 10 en 20% korting op het *bemestingsadvies*. Aangezien het BMA in sommige regio's beduidend hoger is dan de gebruiksnorm, kan de korting hoger uitvallen dan nu in de NV-gebieden. Er wordt geen enkele aandacht besteed aan deze gewijzigde berekeningswijze, maar deze kan grote gevolgen hebben. De NAV mist de onderbouwing van deze nieuwe berekeningswijze en pleit er voor om gewoon met 10 en 20% korting op de *gebruiksnorm* te blijven rekenen. Dit is voor boeren ook veel eenduidiger dan een voor hen niet relevant BMA te moeten gaan achterhalen om de korting te berekenen.
4. Zoals reeds eerder aangegeven vinden wij het onjuist dat de instroom van N en P uit andere bronnen dan de landbouw of van buiten het gebied niet wordt meegenomen in de afwegingen. De landbouw is geen wasstraat waar het water schoner uitkomt dan het er in gaat. Als inlaatwater al boven de norm zit zouden wij helemaal niet meer kunnen bemesten en dat vindt de NAV onredelijk. We kunnen niet oplossen wat we niet veroorzaken.
5. Ad artikel 2.4.2: de NAV begrijpt niet waarom een perceel wat voor het grootste deel in categorie 1 valt en voor een klein deel in categorie 2, in zijn geheel als cat. 2 wordt aangemerkt. Het lijkt ons redelijker om hier te werken met meer dan 50% in cat. 1 of 2, zoals ook wordt gedaan bij meer dan 50% wel of niet in een aandachtsgebied.
6. De NAV is positief over het voorstel om op zuidelijk zand geen verdere korting van de gebruiksnormen door te voeren dan er al worden voorgesteld op basis van grondwaternormen. Verdere verlaging zou ook volgens de NAV niet werken, omdat de gewassen dan zo slecht groeien dat ze nog minder N gaan opnemen.

Wat betreft stikstofgebruiksnorm groenbemesters:

1. De NAV is positief over het voornemen om de N-norm voor groenbemesters als hoofdteelt te herstellen. Maar het door ons eerder genoemde probleem van wegvallen van gebruiksnorm voor niet-vlinderbloemige groenbemesters blijft helaas van kracht. Wij wijzen daarom nogmaals op de noodzaak van een kleine N-gift om de groenbemester goed te laten starten.

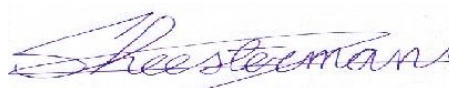
Samenvattend: de NAV ziet de wil van het ministerie om de teelt van akkerbouwgewassen mogelijk te houden, maar de wijze waarop en de keuzes die gemaakt zijn, zijn wat ons betreft aan de voorzichtige kant en niet goed onderbouwd. Daarmee is het moeilijker uit te leggen aan onze achterban.

Uiteraard zijn wij te allen tijde bereid deze zienswijze nader toe te lichten.

Hoogachtend,

Adrie Vermeulen
 Voorzitter NAV
 Mineralen
adrie.vermeulen@nav.nl
 06-20424777

Sjoerd Heestermans
 Vicevoorzitter NAV en portefeuillehouder
sjoerd.heestermans@nav.nl
 06-23401208